

Redegørelse nr. R 2 (12/10 2017)

Folketinget 2017-18

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 12/10 17 om samarbejdet i Arktis.

(Redegørelse nr. R 2).

Udenrigsministeren (Anders Samuelsen):

I Arktis stiger temperaturen godt og vel dobbelt så hurtigt som den globale gennemsnitstemperatur. Det betyder bl.a., at havisens udbredelse og tykkelse bliver stadig mindre, og at Grønlands indlandsis og arktiske gletsjere bidrager stadigt mere til den globale havstigning. Disse ændringer har stor betydning. Ikke blot for befolkningerne i Arktis, men også for globale forhold. Forskere fra kongeriget spiller en stor rolle i den arktiske vidensopbygning om klimaændringer og bidrager bl.a. til arbejdet under FN's klimapanel og samarbejdet i regi af Arktisk Råd. Samtidig opleves en stigende interesse for de økonomiske muligheder, som klimaændringerne fører med sig i forhold til havtransport og udnyttelse af naturressourcer.

En bæredygtig udvikling til gavn for indbyggerne i Arktis er et centralt element i Kongeriget Danmarks Strategi for Arktis 2011-2020. Strategien, der er udgangspunktet for vores indsats i regionen, fokuserer således ikke kun på håndteringen af udfordringerne, men også på potentialerne i Arktis. En tilsvarende tilgang afspejles i de nye arktiske initiativer, som regeringen iværksætter som et led i Regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi 2017-18.

Formålet med denne redegørelse er at orientere om fremgangen i det konkrete arbejde i Arktis med særlig vægt på det internationale samarbejde. Redegørelsen ligger i forlængelse af tidligere redegørelser fra 2011-2016 om det arktiske samarbejde. Problemstillinger, der primært relaterer sig til forholdet mellem Danmark og hhv. Færøerne og Grønland behandles i regeringens årlige redegørelse om rigsfællesskabet og indgår således ikke i denne redegørelse.

Internationalt samarbejde om Arktis

Fra de fem arktiske kyststater (Canada, Kongeriget Danmark, Norge, Rusland og USA) er der fortsat stærk opbakning til Ilulissat-erklæringen fra 2008, hvori kyststaterne er blevet enige om, at de uenigheder, der måtte opstå i Arktis, skal løses på baggrund af folkeretten. Regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi prioriterer Arktis højt – og sætter særligt fokus på økonomisk udvikling til gavn for befolkningerne i Grønland og på Færøerne. Det vil bl.a. ske ved at sætte økonomi og erhvervsudvikling mere centralt på dagsordenen i Arktisk Råd, ved at afdække mulighederne for at tiltrække internationale investeringer samt ved at styrke eksportfremmeindsatsen til fordel for Grønland og Færøerne. Generelt arbejder kongeriget på at styrke samarbejdet i Arktis og samtidig undgå overlap mellem regionale fora i Arktis, herunder mellem Arktisk Råd, Barentsrådet og Østersøsamarbejdet. Der er blandt de arktiske stater enighed om at fastholde en dialog på basis af gensidig interesse i fælles håndte-

ring af konkrete arktiske problemstillinger inden for de etablerede arktiske fora. Ilulissat-erklæringen er fortsat et godt fundament for fastholdelsen af Arktis som et lavspændingsområde, og det kommende 10-år for erklæringen giver anledning til markering af de politiske forpligtelser og praktiske samarbejde, den har ført med sig. Det er dog væsentligt løbende at forholde sig til, hvordan udviklingen i de geopolitiske forhold uden for regionen påvirker den sikkerhedspolitiske situation i Arktis.

Arktisk Råd

Arktisk Råd er fortsat det primære forum for drøftelse af arktiske spørgsmål. Rådet blev etableret ved Ottawa-erklæringen i 1996. I tæt dialog med repræsentanter for regionens oprindelige folk og med deltagelse af en række observatørstater og -organisationer samarbejder de otte arktiske stater om en lang række emner, herunder miljøbeskyttelse, klima, sundhed, marint samarbejde og bæredygtig økonomisk udvikling i Arktis. Samarbejdet i Arktisk Råd er under stadig udvikling. Finland varetager i perioden 2017-2019 formandskabet for Arktisk Råd. Kongeriget deltager i rådets arbejde som én delegation og taler med én stemme på grundlag af løbende forudgående koordination mellem de tre rigsdele. Under temaet »Exploring Common Solutions« har det finske formandskabsprogram angivet følgende overordnede prioriteter: 1) uddannelse 2) meteorologi 3) miljøbeskyttelse og 4) »connectivity« (herunder især telekommunikationsinfrastruktur). Derudover planlægges under finsk formandskab udarbejdet en langsigtet strategisk plan for arbejdet i Arktisk Råd til godkendelse på ministermødet i 2019. Strategien vil tage afsæt i de ministererklæringer, som er vedtaget i Arktisk Råd siden 1996.

Arbejdsgrupper og taskforcer

Samarbejdet i Arktisk Råd udmøntes af seks arbejdsgrupper, der gennem arbejdsprogrammer og ministermødernes erklæringstekster modtager deres mandater og konkrete arbejdsopgaver: Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), der leverer videnskabeligt baserede vurderingsrapporter om arktiske miljø- og klimaforhold; Arctic Contaminant Action Programme (ACAP), der understøtter konkrete forureningsindsatser i Arktis; Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR), der samarbejder om akutte forureningsproblematikker (f.eks. oliespild), eftersøgning og redning samt naturkatastrofer; Protection of the Arctic Marine Environment, der samarbejder om beskyttelsesstrategier for og bæredygtig udvikling af marine arktiske områder (PAME); Conservation of Arctic Flora and Fauna, der samarbejder om arktiske biodiversitetsforhold (CAFF); og Sustainable Development Working Group (SDWG), der har til opgave at udvikle redskaber, som kan styrke en bæredygtig politisk, økonomisk, social og kulturel udvikling med respekt for oprindelige folks rettigheder. Formandskabet for arbejdsgruppen EPPR varetages i øvrigt i perioden 2017-2019 af en dansk officer personligt udpeget af arbejdsgruppen. Grønland og Færøerne varetager kongerigets deltagelse i CAFF og SDWG

med Grønland som delegationsleder. Aktiv deltagelse i SDWG er af særlig umiddelbar interesse for Grønland og Færøerne, da der her sættes fokus på den menneskelige dimension af det arktiske samarbejde. Denne arbejdsgruppe vil i de kommende år arbejde på grundlag af en ny strategisk ramme med en tilhørende implementeringsplan. Et overordnet tema for arbejdet vil være at bidrage til FN's bæredygtighedsmål på det arktiske område.

Ud over de faste arbejdsgrupper kan der også oprettes taskforcer og ekspertgrupper, som har et mere afgrænset og målrettet mandat inden for et givent formandskab. For øjeblikket er der nedsat to taskforcer, som fokuserer på hhv. marint samarbejde og forbedret telekommunikation (*connectivity*) i det arktiske område. Taskforcen om marint samarbejde i Arktis blev nedsat under amerikansk formandskab og kan ses i kontekst af de seneste års mange drøftelser om miljøbeskyttelse af hele eller dele af Arktis og det arktiske havmiljø. Fokus for drøftelserne er, hvorledes koordineringen af det marine samarbejde styrkes og den konkrete udmøntning heraf. Taskforcen om forbedret *connectivity* er en videreførelse af det arbejde om telekommunikationsinfrastruktur i Arktis, som fandt sted under USA's formandskab. I de kommende to år vil fokus bl.a. være på identifikation af geografiske områder i Arktis og tilsvarende brugerbehov, muligheder for at opmuntre investeringer i telekommunikation, herunder gennem offentlige/private partnerskaber samt muligheder for brug af nye teknologier. Kongeriget fortsætter med at varetage medformandskabet for denne vigtige gruppe, idet Grønland har taget over fra Danmark som medformand for gruppen. Telekommunikation rummer et stort potentiale for den økonomiske udvikling i Arktis og de rammevilkår, der eksisterer for erhvervsliv og befolkninger. Med Danmarks nationale rumstrategi og Forsvarsministeriets arktisanalyse har Kongeriget fået et opdateret og solidt grundlag for at fremme vores interesser i et eventuelt styrket samarbejde med andre arktiske stater om f.eks. satellitbaseret navigation og overvågning. En særlig ekspertgruppe nedsat under det amerikanske formandskab fortsætter arbejdet i relation til Arktisk Råds anbefalinger om reduktion af udledninger af de kortlivede klimakomponenter sod og metan, herunder opfyldelse af det frivillige og kollektive reduktionsmål for udledning af sod i 2025. Miljø- og Fødevarerministeriet koordinerer indspil vedr. ekspertgruppen.

Observatørstatus

På Arktisk Råds ministermøde i maj 2017 blev syv nye ansøgninger om observatørstatus tiltrådt, hvilket bringer det samlede antal observatører i Arktisk Råd op på i alt 39. Schweiz blev som eneste land tilkendt observatørstatus. EU fortsætter, grundet russisk modstand, med kun at nyde de facto observatørstatus, men deltager i møder på lige fod med fuldgylde observatører. Der blev tillige på ministermødet truffet beslutning om at fortsætte med den evaluering af observatører, som blev påbegyndt under det amerikanske formandskab for Arktisk Råd. Under det finske formandskab evalueres observatører optaget i årene 2000-2013.

Det Arktiske Ocean

I 2015 undertegnede de fem arktiske kyststater, herunder Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland, en erklæring om eventuelt fremtidigt fiskeri i højsødelen af Det Arktiske Ocean. Klimaforandringerne kan med årene muliggøre kommercielt fiskeri i området, hvorfor de arktiske stater ønsker at sikre, at der er tilstrækkelig viden på området, og at

der ikke i fremtiden indledes fiskeri, hvor der ikke foreligger en forvaltningsaftale. Samtidig har erklæringen en bredere udenrigspolitisk betydning, idet den er et vigtigt signal om lavspænding og gensidig vilje til samarbejde i Arktis.

Umiddelbart efter undertegnelsen af erklæringen blev der iværksat forhandlinger om en international aftale om fremtidig regulering af området med fokus på at forebygge ureguleret kommercielt fiskeri i højsøen i Det Arktiske Ocean og samtidig sikre en bæredygtig udnyttelse af eventuelle fremtidige fiskebestande. Andre stater med potentielle fiskeriinteresser i området er blevet inviteret til at deltage i forhandlingerne. Således deltager de fem kyststater til Den arktiske Højsø (USA, Canada, Rusland, Norge og Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland) samt Kina, Japan, EU, Sydkorea og Island. Der er indtil videre blevet afviklet fem forhandlingsrunder, der har fundet sted i USA, Canada, Færøerne og Island. Den seneste forhandlingsrunde fandt sted i marts 2017 i Reykjavik. Forhandlingerne ledes af USA.

EU

Den Europæiske Union vedtog den 20. juni 2016 at styrke arbejdet om arktiske spørgsmål gennem en integreret politik for Arktis. Konkret enedes man i Ministerrådet om, at indsatsen skal medvirke til bedre at imødegå de regionale økonomiske, miljømæssige og sociale udfordringer. Det sker ved at prioritere 39 tiltag med fokus på klimaforandringer, miljøbeskyttelse, bæredygtig udvikling og internationalt samarbejde. Det er et tværgående hensyn i EU's forskningssamarbejde, Horizon 2020-programmet, at styrke prioriteringen af arktiske problemstillinger inden for forskning, videnskab og innovation. Betydningen af et fortsat tæt samarbejde på det lokale niveau, blandt oprindelige folk, civilsamfundsorganisationer og privatsektorrepræsentanter, understreges ligeledes. Rådskonklusionerne bygger på en meddelelse fra Den Høje Repræsentant og Kommissionen, »En integreret EU-politik om Arktis« (JOIN (2016) 21 final).

Det er i den forbindelse relevant at nævne, at EU's udenrigsministre den 15. maj 2017 enedes om konklusioner vedrørende oprindelige folk. De bygger på arbejdsdokumentet »Implementing EU External Policy on Indigenous Peoples« ved EU's Udenrigsrepræsentant og Kommissionen. Konklusionerne har til formål at opfylde forpligtelserne i EU's handlingsplan for menneskerettigheder og demokrati (2015-2019) og derudover yderligere at udvikle EU's politik i overensstemmelse med FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder og slutdokumentet fra verdenskonferencen om oprindelige folk (2014). Rådet noterer i dokumentet, at EU's rettighedsbaserede tilgang til udvikling bør være det vigtigste redskab i EU's optræden udadtil for at integrere støtte til oprindelige folk i EU's gennemførelse af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling.

Arktisk samarbejde i nordisk regi

De nordiske lande er enige om, at Arktisk Råd, som de alle er medlemmer af, er det primære forum for arktiske spørgsmål, idet de øvrige arktiske stater (Canada, Rusland og USA) også deltager her.

De nordiske samarbejdsministre har i 2017 besluttet at støtte nedenstående politiske prioriteringer vedr. Arktis med i alt DKK 2 mio.: 1) Arctic Arts Summit, 2) Visit Arctic Europe, 3) Arktisk miljøkonsekvensvurdering og 4) Arctic Biodiversity Congress 2018. Arctic Arts Summit er tænkt som verdens første arktiske kulturpolitiske topmøde og skal styrke kunsten og kulturen som en spydspids for det circumpolare

samarbejde. Projektet Visit Arctic Europe vil styrke turismen i regionen med udgangspunkt i fælles styrker og værdier. Med projektet Arktisk miljøkonsekvensvurdering skal der identificeres best practices og anbefalinger for gennemførelse af miljøkonsekvensvurderinger i en arktisk kontekst. Afholdelsen af den anden Arctic Biodiversity Congress vil i 2018 blive gennemført i et samarbejde mellem Arktisk Råds arbejdsgruppe for biodiversitet (CAFF) og det finske miljøministerium.

Med udgangen af 2017 udløber Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram for perioden 2015-17. Det overordnede formål i dette samarbejdsprogram er »Bæredygtig udvikling« inden for fire fokusområder: Befolkningen, bæredygtig erhvervsudvikling, miljø, natur og klima samt uddannelse og kompetenceudvikling. I efteråret 2016 påbegyndte Nordisk Ministerråd drøftelserne om et nyt arktisk samarbejdsprogram og ved samarbejdsministrenes møde i Grønland blev det endelige programudkast godkendt med henblik på præsentation som ministerrådsforslag til Nordisk Råds Session 2017.

Det nye program, »Partnerskab for Arktis«, for perioden 2018-2021 har mange ligheder med det gældende program, idet »bæredygtig udvikling i Arktis« fortsat vil være det overordnede formål. Det sker nu med afsæt i fire hovedtemaer (»de fire P'er«): »peoples«, »planet«, »prosperity« og »partnerships«. Med det nye program skabes der dermed en klare forbindelse til globale processer som 2030-dagsordenen og FN's Verdensmål (SDG'erne). I forhold til det nuværende program fremstår »Partnerskab for Arktis« som et mere fokuseret samarbejdsprogram, ligesom der lægges op til, at der skal kommunikeres stærkere om dets resultater. For at opnå dette forventes det, at færre (men større) projekter vil opnå støtte, ligesom der vil blive afsat flere ressourcer til kommunikation og formidling end hidtil. Prioriteringen af fokusering og kommunikation har til hensigt at bidrage til implementeringen af Nordisk Ministerråds politiske ønske om »mere politik i det nordiske arbejde« og at skabe stærkere politiske resultater på den arktiske agenda, som landene kan bruge nationalt, regionalt eller internationalt. Ligesom i det gældende program vil den væsentligste del af projektmidlerne også i den nye programperiode blive reserveret til programmets åbne ansøgningsrunde (»bottom-up«). Programmet vil desuden blive målrettet det politisk-strategiske niveau gennem opretholdelsen af en mindre pulje til politiske prioriteringer, hvor landene kan igangsætte specifikke initiativer, som er af særlig politisk interesse (»top-down«).

SPECIFIKKE SAMARBEJDSOMRÅDER

Kontinentalsokkelprojektet

Kontinentalsokkelprojektets hovedopgave er at tilvejebringe, vedligeholde og opdatere det tekniske materiale, der danner grundlag for en udvidelse af Kontinentalsoklen ud over 200 sømil. Kongerigets delsubmission, der vedrører kontinentalsoklen nord for Grønland, afventer behandling hos FN's Kommission for kontinentalsoklens Grænser (CLCS) sammen med de øvrige delsubmissioner syd og nordøst for Grønland samt syd for Færøerne. Denne delsubmission dækker et område på 895.541 km² uden for 200 sømil fra Grønlands kyst i det Arktiske Ocean nord for Grønland, herunder Nordpolen. Der er overlap mellem Kongeriget, Norges og Ruslands submissionsområder, ligesom der potentielt kan vise sig overlap i forhold til Canadas og USA's submissioner.

Det er vanskeligt at forudsige, hvornår behandlingen i CLCS af delsubmissionerne nord for Grønland, såvel som de tidligere indleverede submissioner syd og nordøst for Grønland samt syd for Færøerne, vil begynde. Behandlingen i CLCS af submissionerne vedrørende området syd for Færøerne er dog indtil videre blevet udsat, efter Island har gjort indsigelse mod behandlingen af overlappende submissioner fra Kongeriget, UK og Irland.

Når konsultationerne med CLCS er afsluttet, vil CLCS fremkomme med sine anbefalinger vedrørende den ydre grænse for de respektive landes adkomst til kontinentalsokkel. Såfremt der efter CLCS' anbefalinger eksisterer overlappende krav til nabolande, vil den endelige afgrænsning være genstand for politiske forhandlinger mellem disse lande. Viser forhandlingerne sig at være uden resultat, kan afgrænsningsspørgsmål principielt indbringes for en international juridisk instans. Det bemærkes dog, at Kongeriget Danmark – helt i tråd med Ilulissat-erklæringen – lægger stor vægt på dialog og direkte forhandlinger mellem samtlige relevante stater, herunder Rusland, både i forhold til tekniske geofaglige spørgsmål samt i forhold til spørgsmål vedrørende afgrænsning af overlappende sokkelkrav. Således var Kongeriget Danmark vært for en geofaglig workshop i december 2016, den såkaldte Arctic Ocean Workshop, hvor en række af disse spørgsmål blev drøftet.

Der forestår et mangeårigt beredskabsarbejde i forhold til konsultationerne med CLCS og løbende vurderinger af CLCS' anbefalinger vedrørende andre landes submissioner samt vedligeholdelse af data og viden. Sideløbende hermed fortsættes den løbende diplomatiske dialog med henblik på at nå et forhandlingsresultat mellem Kongeriget Danmark og alle relevante stater, der har interesser i området.

Forsvarets opgaveløsning i Arktis

Forsvarets hovedopgaver i Arktis er militært forsvar af Grønland og Færøerne, overvågning og suverænitetshævdelse og for Grønlands vedkommende tillige at varetage opgaver på havmiljøområdet såvel uden for som – efter aftale med selvstyret i marts 2017 – inden for tresømilegrænsen og opgaver inden for eftersøgning og redning (Search and Rescue, SAR) i Kongerigets ansvarsområde. Ud over disse opgaver varetager Forsvaret gennem sin tilstedeværelse i og omkring Grønland og Færøerne også løsningen af opgaver på vegne af andre myndigheder og som støtte til det civile samfund i Grønland og på Færøerne.

Arktiske spørgsmål berøres også inden for rammerne af det nordiske forsvarssamarbejde (NORDEFCO), hvor der bl.a. kan indgås samarbejde om de særlige udfordringer, som ekstrem kulde stiller personel og materiel overfor, og om udviklingen af arktisk vintertræning. Inden for rammerne af det nordiske beredskabssamarbejde (Haga-samarbejdet) blev det på et ministermøde i Oslo i 2014 besluttet at etablere kapaciteter i form af fælles nordiske indsatsmoduler, som kan anvendes i tilfælde af katastrofer i kolde områder, herunder i Norden og Arktis. Målet er at styrke den nordiske robusthed og skabe omkostningseffektive tiltag. Endvidere blev det besluttet, at indsatsmodulerne fra de nordiske lande skulle kunne knyttes til EU's katastrofepulje, som bl.a. vil kunne bidrage til at finansiere udbygningen af de særlige moduler og transporten af modulerne til et evt. katastrofeområde. Arbejdet med udviklingen af de fælles nordiske indsatsmoduler foregår primært gennem det EU-finansierede projekt »EU Nordic Modules«, hvor Danmark, Finland og Sverige sammen udvikler og tester procedurer for indsættelse af modu-

lerne under udfordrende klimatiske forhold svarende til de nordligste dele af Skandinavien i vinterhalvåret. Endvidere samarbejder Forsvaret med de øvrige arktiske stater gennem Arctic Coast Guard Forum. I september 2017 blev den første rednings- og samarbejdsøvelse mellem de otte nationer i Arctic Coast Guard Forum – USA, Canada, Island, Sverige, Norge, Finland, Rusland og Danmark – afholdt.

Analyse af Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis

Regeringen indgik i december 2016 aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om en styrkelse af Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis. Grundlaget for aftalen er Forsvarsministeriets analyse af opgaveløsningen i Arktis. Analysen viser, at Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis på en række områder er styrket gennem de senere år, men også at det er relevant yderligere at styrke overvågning, kommando, kontrol og kommunikation og operative indsatsenheder. En styrkelse af disse områder vil være med til at styrke løsningen af flere opgaver på én og samme tid, herunder suverænitethævelse, eftersøgnings- og redningstjeneste, havmiljø og støtte til det civile samfund. En række ministerier og styrelser samt repræsentanter fra Grønland og Færøerne var inddraget i analysearbejdet. Implementeringen af analysen og dens anbefalinger vil køre over de næste par år. I forlængelse af analysen er det besluttet at genetablere Forsvarets tilstedeværelse i Grønne-dal i form af et strategisk, logistisk støttepunkt. Derudover kan Grønne-dal stilles til rådighed for øvrige myndigheders opgaveløsning i det arktiske område. Forsvaret har i september 2017 indledningsvist oprettet en vagt i Grønne-dal.

Havmiljøberedskab

Med baggrund i Havmiljørisikoanalysen for havmiljøet i og omkring Grønland, som blev offentliggjort i 2016, forventes et oplæg til sammensætning af det fremtidige havmiljøberedskab i Grønland færdiggjort i 2017. Forsvarsministeriet arbejder tæt sammen med de øvrige arktiske stater vedrørende havmiljøberedskaber via Arktisk Råd arbejdsgruppen Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR). I marts 2017 indgik forsvarsministeren og Naalakkersuisoq for Selvstændighed, Natur, Miljø og Landbrug en principaftale, som bekræfter, at i tilfælde af omfattende forurening med olie og kemikalier i farvande ved Grønland kan Naalakkersuisut anmode den danske stat om at bekæmpe forureningen, og den danske stat har pligt til at imødekomme en sådan anmodning.

Søfart og sejladsikkerhed

Den 1. januar 2017 trådte polarkoden i kraft som vedtaget i den Internationale Maritime Organisation (IMO) under FN. Dermed vil sikkerheden ved arktisk sejlads blive væsentligt forbedret i kommende år, hvor skibe, der ønsker at sejle i polare farvande, klargøres og certificeres til at kunne efterleve de skærpede krav. Sikkerhedsdelen i polarkoden gælder for lastskibe med en bruttotonnage på 500 BT og derover i international fart i polarområder og alle passagerskibe i international fart i polarområder. Alle skibe er omfattet af reglerne i miljødelen af polarkoden, men kun olietankskibe på 150 BT og større samt andre skibe end olietankskibe på 400 BT og større er omfattet af certificeringskravene i miljødelen af polarkoden. Sikkerheden øges på en række områder – konstruktion, udstyr, operation, besætningernes kompetencer samt forskellige forhold, der tilgodeser det sårbare arktiske miljø. Fra 1. januar 2017 finder koden fuldt ud anvendelse på ny-

byggede skibe, og den implementeres gradvist frem mod 2020 for eksisterende skibe.

Søkortlægning

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet ved Geodatastyrelsen varetager søkortlægningen af grønlandske og færøske farvande. I henhold til aftalen med Naalakkersuisut (Grønlands Selvstyre) fra 2009 skal 73 søkort over den sydvestlige del af Grønland genoprettes og digitaliseres inden udgangen af 2018. Som led i regeringens plan, Bedre balance, flyttede Geodatastyrelsen til Aalborg den 1. november 2016. I den forbindelse valgte kun én ud af 15 medarbejdere, som arbejdede med produktion af grønlandske søkort, at flytte med. Dette har resulteret i, at produktionen af søkort bliver forsinket i en periode, indtil kapaciteten er genopbygget. Ved udgangen af 2016 var der produceret 32 nye søkort. Dermed mangler der fortsat at blive produceret 41 af de 73 søkort over Sydvestgrønland, som Geodatastyrelsen har vurderet, der skal udarbejdes. Den grønlandske naalakkersuisoq for kommuner, bygder, yderdistrikter, infrastruktur og boliger og den danske energi-, forsynings- og klimaminister underskrev den 29. august 2017 en hensigtserklæring, der støtter op om samarbejdet og nødvendigheden af produktion af nye søkort, og reviderer det bilag til aftalen, som omhandler produktion af grønlandske søkort.

Landkortlægning

Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering (SDFE) samarbejder tæt med de øvrige syv arktiske landes kortlægningsmyndigheder om at udvikle en digital infrastruktur for geografiske data (Arctic Spatial Data Infrastructure). Formålet er at opnå en væsentlig forbedret anvendelse og fri udveksling af data om Arktis. I samarbejdet indgår bl.a. sammenhængende arktiske reference- og baggrundskort samt udvikling af en fælles arktisk højdemodel, hvor første udgave nu er tilgængelig. I arktiske egne, hvor der er store afstande mellem byerne, og hvor landskabet mange steder ændrer sig målbart fra år til år, er den geodætiske infrastruktur særlig afgørende for en nøjagtig stedbestemmelse. Uden nøjagtig stedbestemmelse bliver navigation usikker og kortlægning upræcis.

I Grønland er den geodætiske infrastruktur baseret på geodætiske GNSS-observationsposter, kaldet GNET, som vedligeholdes dels af DTU's institut for Rumforskning og Rumteknologi (DTU Space) efter aftale med SDFE, der er myndighed på området, og dels af National Science Foundation i USA. SDFE arbejder for, at den geodætiske infrastruktur moderniseres og udbygges, så den kan understøtte udviklingen inden for moderne satellitnavigation og satellitteknologi.

SDFE og Grønlands Selvstyre igangsatte primo 2015 et pilotprojekt, der over tre år skal gennemføre en digital landkortlægning af godt 16 pct. af den isfrie del af Grønland. Pilotprojektet, som afsluttes med udgangen af året, giver erfaringer til brug for at vurdere mulighederne for en kortlægning af hele Grønland. De nuværende landkort er af ældre dato, hvorfor forbedrede landkort vil bidrage til at understøtte en række vigtige aktiviteter i det grønlandske samfund og til at udvikle den grønlandske forvaltning med hensyn til f.eks. miljø, råstofudvinding, turisme og infrastruktur. Projektet er finansieret af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal.

Klima og energi

Opvarmningen i Arktis har siden 1980'erne været dobbelt så stor som den gennemsnitlige globale opvarmning, og de se-

neste fem år har været historisk varme. Arktisk Råd udgav i 2017 en ny videnskabelig vurderingsrapport om klimaudviklingen i Arktis (Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic 2017). Rapporten involverede adskillige danske og grønlandske forskere og forskningsresultater og opsummerer udviklingen siden 2010. Den dokumenterer, at de udviklingstendenser, der er set siden 1980'erne, fortsætter. Dette omfatter bl.a. en stadigt faldende udbredelse og tykkelse af den arktiske havis, en reduktion i udbredelsen og varigheden af arktisk snedække og en øget afsmeltning fra Grønlands indlandsis, mindre iskapper og gletsjere. Særligt markant er det, at havisens tykkelse i det centrale Polarhav er reduceret med 65 pct. alene i perioden 1975-2012, og at Grønlands indlandsis og anden smeltende landbaseret arktisk is i de senere år har bidraget med en gennemsnitlig årlig global havstigning på mere end 1 mm.

Danske, grønlandske og færøske forskningsinstitutioner spiller en stor rolle i opbygningen af viden om arktiske klimaændringer. En væsentlig del af denne viden opbygges gennem specifikke forskningsindsatser, der er afgrænsede i tid og rum. Vidensopbygningen understøttes af DMIs lange meteorologiske dataserier, satellitmålinger og langsigtede undersøgelser af klimaforandringerne effekter i og omkring Grønland og ved Færøerne. Danske, grønlandske og færøske forskere deltager aktivt i de internationale arktiske klimarelaterede forsknings- og udredningsarbejder. Det sidste særligt i regi af Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) under Arktisk Råd, hvor forskere sammenstiller, syntetiserer og vurderer den nyeste viden om arktiske klimaændringer.

DANCEA-ordningen (Danish Corporation for the Environment in the Arctic), der består af en Klimastøtteordning administreret af Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet og en Miljøstøtteordning, der administreres af Miljø- og Fødevareministeriet, er et bærende og samlende element for kongerigets internationale arktiske klimasamarbejde i Arktisk Råd. DANCEA understøtter bl.a. overvågningen af ozonlaget over Grønland samt aktiviteterne i Greenland Ecosystem Monitoring (GEM), hvor der i udvalgte afgrænsede lokaliteter i Grønland gennemføres et tværfagligt og tværinstitutionelt overvågningsprogram og PROMICE (Program for Monitoring of the Greenland Ice Sheet), der bidrager til at overvåge og forstå, hvor meget og hvor hurtigt indlandsisen smelter. DMI formidler sammen med De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) og Danmarks Tekniske Universitet (DTU) løbende nye målinger og ny viden om klimaændringerne i Arktis gennem Polarportalen. DANCEA har desuden siden 2007 støttet arbejdet med en regional grønlandsk klimamodel og dennes anvendelse. På baggrund af modellen beregnede DMI i 2015 og 2016 en række klimaparametre, som beskriver de forventede fremtidige ændringer i f.eks. nedbør, temperatur og permafrost. Arbejdet blev i 2016 præsenteret i et samlet klimaindekskatalog, seks kommunale rapporter og et hæfte til brug på grønlandske gymnasier. I 2017 bliver resultaterne indarbejdet i Grønlands IT baserede geografiske informationssystem NunaGIS, der bl.a. anvendes af teknikere. Der vil desuden blive udviklet et egentligt undervisningsforløb for gymnasieelever om de forventede klimaændringer i Grønland.

Arktisk Råd nedsatte på baggrund af udenrigsministermødet i april 2015 en ekspertgruppe for at styrke samarbejdet om metan- og sodreducerende tiltag. Metan er en kraftig drivhusgas, som har en opvarmende effekt på klimaet, der er 25 gange større end CO₂. Sodpartikler, som bl.a. kommer fra

dieselbiler og brændeovne, kan transporteres over lange afstande og lægge sig på sne og is, hvor det bevirker større varmeoptag og dermed øget afsmeltning. Sod og metan er såkaldte kortlivede klimakomponenter, fordi de har en meget kortere levetid i atmosfæren end CO₂. Klimaeffekten af de kortlivede klimakomponenter fortager sig derfor også hurtigere end for CO₂ (inden for årtier), og rationalet for indsatsen over for stofferne er derfor, at der kan opnås hurtigere klimagevinster. Ekspertgruppen har i overensstemmelse med dens mandat udarbejdet en rapport om fremskridt og anbefalinger om mulige reduktionstiltag vedrørende metan og sod. I rapporten er fremsat en fælles ikke-bindende målsætning for reduktion af sod i de arktiske lande. Arbejdet i ekspertgruppen er gennemført med deltagelse af repræsentanter fra Miljø- og Fødevareministeriet og Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet samt inddragelse af relevante grønlandske og færøske myndigheder. På udenrigsministermødet i maj 2017 vedtog man anbefalingerne i ekspertgruppens rapport og fælles målsætning om at reducere sodemissionerne i de arktiske lande. Man anerkendte samtidig vigtigheden af at gennemføre disse anbefalinger som nationalt hensigtsmæssigt, samt at arktiske samfund har ret til at udvikle sig i overensstemmelse med deres behov og interesser.

Naalakkersuisut har i 2016 og 2017 taget en række internationalt orienterede initiativer for at fastholde og styrke Grønlands position som et attraktivt og miljømæssigt ansvarligt land for mineral- og olieinvesteringer. Herunder har man indsamlet og systematiseret data for at gøre viden let tilgængelig for potentielle efterforskere og investorer, samt markedsført Grønland ved flere internationale mineral- og oliekonferencer. Naalakkersuisut har desuden faciliteret udgivelsen af vejledninger og retningslinjer om, hvordan råstofaktiviteter kan udføres under størst mulig hensyntagen til miljøet.

Miljø og natur

Beskyttelsen af den arktiske natur skal ses i sammenhæng med den traditionelle udnyttelse af naturressourcer i Arktis, herunder fiskeriresourcer og havpattedyr. Det gælder også for Grønland og Færøerne, som har kompetencen for deres respektive natur- og miljøforvaltning under hensyn til de forpligtelser, der følger af internationale aftaler, som er bindende for kongeriget. Der er derfor et tæt samarbejde i kongeriget inden for relevant internationalt og regionalt miljø- og naturforvaltningsarbejde.

Beskyttelsen af havmiljøet i den eksklusive økonomiske zone ved Grønland (dvs. fra 3 sømil fra kysten og indtil 200 sømil) er dansk kompetenceområde, og området reguleres på nuværende tidspunkt af en kongelig anordning fra 2004, som satte dele af den daværende danske havmiljølov i kraft for Grønland. Der har dog vist sig et behov for at opdatere denne lovgivning for at sikre, at beskyttelsen af havmiljøet ved Grønland modsvarer de stigende aktiviteter og den medfølgende risiko for forurening. Dette sker ved at opdatere de gældende regler på baggrund af internationale havmiljøregler, som er gældende for Grønland. Der er derfor udarbejdet et lovforslag om beskyttelse af havmiljøet i den eksklusive økonomiske zone ved Grønland. Lovforslaget indeholder bestemmelser om skibes påvirkning på havmiljøet, f.eks. skibes udtømning af olie og affald. Endvidere indeholder forslaget regler om miljøberedskabet, dvs. bekæmpelse af olie- og kemikaliefurening af havet. Forslaget tydeliggør også de forskellige myndigheders opgaver og ansvar ift. beskyttelsen af havmiljøet ved Grønland. Inatsisartut (Grønlands Landsting)

tilsluttede sig lovforslaget på forårssamlingen 2017. Lovforslaget forventes fremsat for Folketinget i efteråret 2017.

Vedtagelsen af Polarkoden under IMO, som omtalt under Søfart og Sejladsikkerhed, har ført til ændringer i tre bekendtgørelser, som gælder i den økonomiske zone ved Grønland. Det drejer sig om bekendtgørelse om udtømning af olie fra skibe, bekendtgørelse om transport og udtømning af flydende stoffer, der transporteres i bulk samt bekendtgørelse om udtømning af affald.

Kongeriget er omfattet af Biodiversitets-konventionen, CBD, og arbejdet i Arktisk Råd med monitorering af biodiversiteten understøtter arbejdet under CBD. Dette kom særligt til udtryk med Arktisk Råds store Arctic Biodiversity Assessment i 2013, og i dag er kongeriget sammen med USA medformand for det opfølgende arbejde i Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme, som på Arktisk Råds ministermøde i maj 2017 fremlagde sit første assessment om de marine økosystemer i Arktis. Dette vil blive fulgt op i 2019 af assessments om ferskvandssystemer og om de terrestriske områder. Arbejdet i Arktisk Råd leverer således værdifulde input til rigets arbejde i de globale fora for naturbeskyttelse, herunder FNs arbejde med en tillægskonvention til Havrets-konventionen omhandlende beskyttelse og bæredygtig udnyttelse uden for national jurisdiktion (BBNJ) samt arbejdet under CBD med identifikation af marine biologisk og økologisk sårbare områder. CBD har opfordret parterne i det nordøstlige Atlanterhavsområde til at færdiggøre den igangværende proces for beskrivelse af områder, der opfylder kriterierne for økologisk eller biologisk vigtige havområder i denne region. Som opfølgning på det arktiske miljøministermøde i 2010 i Ilulissat vil en dansk-grønlandsk styregruppe i 2017-2018 komme med forslag til mulige fælles forvaltningstiltag til beskyttelse af særligt sårbare havområder ved Grønland.

Kongeriget bidrager aktivt med viden og vurderinger om arktiske forhold i en række internationale samarbejder om miljøet, særligt i Arktisk Råd, men også f.eks. i det igangværende arbejde med udarbejdelse af regional tilstandsrapport for det amerikanske kontinent samt den globale tilstandsrapport, som udarbejdes under IPBES (Intergovernmental Panel on Biodiversity, Ecosystems and its Services). Miljø- og klimasamarbejdet i Arktisk Råd er samlet i AMAP-arbejdsgruppen (Arctic Monitoring and Assessment Programme). Her overvåges den globale forurening i Grønland og Færøerne ved blandt andet at følge niveauer af svært nedbrydelige organiske miljøgifte (POP'er), tungmetaller, radioaktivitet og sod. Disse data viser, at der er et stort behov for global miljøregulering, og at global regulering er løsningen, men også at fortidens forurening er mange år om at forsvinde. Monitoreringen af forurenende stoffer i Arktis har vist sig også at være brugbar til at vurdere globale miljøaftalers effekt. De seneste forureningsdata er fremlagt i rapporten Arctic Pollution Issues 2015, som på et videnskabeligt grundlag redegør for status og udvikling af forureningen med organiske miljøgifte, tungmetaller og radioaktive stoffer. Rapporten påpeger, at international regulering som for eksempel Stockholmkonventionen har en effekt, ligesom den nyligt ikrafttrådte Minamata-konvention om udfasning af kviksølv forventes at få en effekt. En mere detaljeret videnskabelig rapport, »Assessment of Chemicals of Emerging Arctic Concern« er udarbejdet og fremlagt under en videnskabelig miljø- og klimakonference, afholdt af Arktisk Råd i april 2017 i forbindelse med afslutningen af det amerikanske formandskab for Arktisk Råd. Rapporten dokumenterer fund af nye stoffer og andre typer forurening som mikroplast. Data vedr. nye fund af POP-stof-

fer bidrager til, at der under Stockholmkonventionen nomineres nye stoffer, som skal udfases globalt. Rapporten viser også, at det er relevant at samarbejde med andre internationale fora for at undgå, at farlige stoffer ender i Arktis.

Under den tværgående indsats, Adaptation Action for a Changing Arctic, er miljø-, klima-, natur- og socioøkonomiske ændringer undersøgt for at vurdere mulige tilpasninger og udfordringer for tre regioner i Arktis. De tre regioner er Barentsregionen, Beaufort/Chukchi og Baffinbugten/Davisstrædet mellem Canada og Vestgrønland. Forskere fra Grønland og Danmark har sammen med Canada deltaget i udarbejdelsen af den videnskabelige rapport for Baffinbugten/-Davisstrædet, og rapporterne blev fremlagt og diskuteret sammen med 3 oversigtsrapporter på den videnskabelige miljø- og klimakonference i april 2017 i USA. Efterfølgende takkede Arktisk Råds ministermøde for de tre regionale oversigtsrapporter og så frem til landenes adresseringer af de videnskabelige vurderinger. Den videnskabelige rapport forventes publiceret i efteråret 2017 og oversigtsrapporten vedr. Baffinbugten og Davistrædet vil også foreligge på grønlandsk og dansk. Det forventes, at Grønland sammen med Danmark i de kommende år vil påbegynde en opfølgningsindsats, som tager stilling til anbefalingerne fra det videnskabelige assessment for Baffin Bay/Davisstrædet.

Naalakkersuisoq for miljø og natur indgik med uddannelses- og forskningsministeren i august 2014 en aftale om DCE – Nationalt Center for Miljø og Energis rådgivning og opgavevaretagelse om miljøbeskyttelse på råstofområdet over for de grønlandske myndigheder. Aftalen dækker perioden 2015-2019 og er udtryk for en fortsættelse af det tætte samarbejde på råstofområdet. Der er efterfølgende fulgt op med yderligere samarbejdsaftaler mellem Miljøstyrelsen for Råstofområdet og DCE. Departementet for Råstoffer samarbejder løbende med Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) om myndighedsrådgivning og opgavevaretagelse, især i forbindelse med selskabsaktiviteter på råstofområdet, herunder oliespildsmodellering. Dette samarbejde er forankret i en aftale mellem Departementet for Råstoffer og Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet indgået i 2015.

Sundhed

Danmark har på sundhedsområdet et udbredt samarbejde med Grønland og Færøerne, bl.a. om hospitalsbehandling i Danmark. Grønland, Færøerne og Danmark deltager i nordiske arbejdsgrupper og mødefora på sundhedsområdet. Grønland deltager endvidere i Arktisk Råds *Human Health Expert Group*. I 2016 blev Færøerne nomineret til på vegne af Danmark/Grønland/Færøerne at lede det arktiske kemikalierelaterede sundhedsarbejde om ophobning af miljøgifte og sundhedseffekter under Arktisk Råds monitoringsprogram, AMAP. Samme år blev den videnskabelige rapport *Human Health in the Arctic* publiceret og fremlagt på et miljømedicinsk møde i Grønland, NUNAMED, i efteråret 2016 og efterfølgende til den arktiske miljø- og klimakonference i april 2017 i USA. Der er fortsat fokus på forebyggelsesområdet og helseberedskabssamarbejde. Grønland, Færøerne og Danmark deltager i den nordiske helseberedskabsgruppe Svalbardgruppen. Beredskabet udvikles løbende gennem samarbejdsaftaler med nordiske og arktiske partnere om sundhedsydelser i akutte situationer.

Der er indgået en overordnet samarbejdsaftale mellem det grønlandske sundhedsvæsen og det islandske universitetshospital (Landspítalið), som bl.a. skal udmøntes i et patientforløb for behandling af brystkræft. Der arbejdes aktuelt med

at udarbejde aftaler for konkrete patientforløb. Dialogen mellem Grønland og Island vil fremover blive udvidet til også at gælde dialogmøder mellem embedsmænd i de to respektive sundhedsministerier. Færøerne har et tæt samarbejde med Island inden for brystkirurgi. Der er bl.a. indgået en aftale med en onkoplastikkirurg fra Landspítali, der efterfølgende har oprettet en privatklinik, som det færøske landssygehus (Landssjúkrahúsið) har indgået aftale med. Derudover er der mellem sygehusvæsnet på Færøerne og Landspítali indgået aftaler om behandling af færøske patienter inden for yderligere tre behandlingsformer.

Patientsikkerhed er, som i de øvrige nordiske lande, et prioriteret område i Grønland og Færøerne. Nordisk Ministerråd for social- og sundhedspolitik har besluttet at revidere »Overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundheds- og veterinærvæsnet« (Arjeplog-aftalen). Aftalen revideres således, at den regulerer gensidig anerkendelse af sygeplejerskers og social- og sundhedsassistenter erhvervsmæssige kvalifikationer, og at anerkendelse sker på de samme vilkår, som er fastsat ved EU-direktivet om gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer. Derved sikres, at grønlandsk og færøsk uddannede sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter kan få adgang til at arbejde i de nordiske lande på samme vilkår som EU-borgere. Nordisk Ministerråd for social- og sundhedspolitik har også besluttet, at der i den reviderede aftale skal indarbejdes bestemmelser om udveksling af information om tilsynsforhold. Grønland og Færøerne deltog i det norske ledede nordiske ministerrådsmøde for social- og sundhedspolitik den 30. marts 2017 i Oslo, hvor blandt andet Arjeplog-aftalen blev drøftet. Der arbejdes for at undertegnelsen af den reviderede aftale kan ske inden udgangen af 2017. Grønland og Færøerne er desuden repræsenteret i Nordisk Gruppe for Helsepersonale, som bl.a. drøfter udveksling af og følger implementeringen af EU-direktivet om gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (2005/36/EF og 2013/55/EF).

Politi

Grønlands Politi udgør én samlet politikreds og er en del af dansk politi.

Grønlands Politi har efter behov direkte kontakt med blandt andet sikkerheds- og politimyndighederne i Canada, herunder Royal Canadian Mounted Police. Kontakten foregår både i elektronisk form og som egentlige møder. Grønlands Politi har oplyst, at samarbejdet med de canadiske myndigheder opleves som meget positivt. Der er endvidere, med mellemrum, samarbejde med USA's forbundspoliti (FBI) om gensidig erfaringsudveksling vedrørende politiarbejde i arktiske egne samt samarbejde i konkrete sager. Herudover har Grønlands Politi et tæt samarbejde med de amerikanske militære myndigheder på Thule Air Base, hvor politikredsens stedlige polititjenestemand har daglig kontakt med US Air Force, ligesom politimesteren og andre medarbejdere i Grønlands Politi under tjenesterejser afholder møder med bl.a. Base Commander og chefen for US Air Force Security Police på Thulebasen. Endelig er der etableret god kontakt mellem Grønlands Politi og US Air National Guard, der i sommerhalvåret flyver operationer med udgangspunkt fra lufthavnen i Kangerlussuaq. Det giver mulighed for, at Grønlands Politi som myndighed med ansvar for lokalredning kan trække på enheder fra US Air National Guard, der er til stede i området, hvis der er behov herfor. Dette vil særligt kunne

være aktuelt i forbindelse med indsættelse af politistyrker ved redningsindsatser på Indlandsisen.

Færøernes Politi udgør én samlet politikreds og er en del af dansk politi.

Færøernes Politi har de seneste år arbejdet på indgåelse af en regional samarbejdsaftale med Reykjavik Politi på Island om informationsudveksling. Aftalen er dog endnu ikke underskrevet. I modsætning til årene 2014 og 2015 blev Færøerne i forbindelse med den traditionelle grindefangst i 2016 og 2017 ikke udsat for fysiske aktioner fra en international dyreværnsorganisation.

Forskning

De otte arktiske stater underskrev i maj 2017 en juridisk bindende aftale om styrket forskningssamarbejde i og om Arktis. Aftalen sikrer friere bevægelighed for forskere og forskningsudstyr på tværs af den arktiske region. Aftalen understreger, at forskning udgør en væsentlig del af fundamentet for arktisk samarbejde. Forskningen skaber grundlaget for vigtige politiske beslutninger om bæredygtig økonomisk udvikling og miljø i Arktis. Udenrigsminister Anders Samuelsen underskrev aftalen på Kongerigets vegne sammen med den grønlandske naalakkersuisoq for selvstændighed, udenrigsanliggender og landbrug, Suka Frederiksen, og den færøske landstyremand for erhvervs- og udenrigsanliggender, Poul Michelsen. Underskrivelsen fandt sted i forbindelse med Arktisk Råds ministermøde i Fairbanks, Alaska den 12. maj 2017. Danmark er depositar for aftalen.

Daværende uddannelses- og forskningsminister, Ulla Tørnæs, lancerede ultimo 2016 strategi for forskning og uddannelse vedrørende Arktis. Strategien er en del af udmøntningen af Kongeriget Danmarks Strategi for Arktis 2011-2020. Strategien sætter rammerne for, hvordan Uddannelses- og Forskningsministeriet vil arbejde med arktiske forhold de kommende år. Der er tale om en dansk strategi og dermed ikke en strategi for hele rigsfællesskabet, idet området for forskning, uddannelse og innovation er overtaget af Grønland og Færøerne. Formålet med strategien er således, at der inden for rigsfællesskabet samarbejdes om initiativer for at løse konkrete udfordringer. Dette samarbejde vil ske ud fra fælles interesser og i en tæt og ligeværdig dialog. Strategien tager udgangspunkt i tre strategiske sigtelinjer, 1) Styrke koordineringen af arktisk forskning og uddannelse med henblik på at skabe bedst mulig ressourceudnyttelse, 2) Øge formidlingen af forskning i Arktis med henblik på at understøtte samfundsudviklingen og 3) Sætte fokus på Arktis i internationalt samarbejde for at markere Danmark som en vigtig international partner og skabe rammer for at udnytte de nye muligheder, der skabes i Arktis. Strategien ledsages af en handlingsplan, der beskriver de initiativer, som Uddannelses- og Forskningsministeriet vil sætte i gang for at implementere strategien.

Forum for Arktisk Forskning (FAF) har siden dets etablering i 2013 fungeret som et centralt organ for arktisk forskningssamarbejde. Medlemmerne af FAF repræsenterer alle de centrale forskningsinstitutioner fra Danmark, Færøerne og Grønland. FAF har i 2016 bl.a. haft fokus på styrket videndeling og koordinering i forhold til deltagelse i internationale organisationer. Mange af de danske forskningsinstitutioner der beskæftiger sig med Arktis, deltager i forskellige, relevante internationale fora. En fokuseret dialog om dette, med koordinering af deltagelse og relevant afrapportering, vil styrke Danmarks forskningsmæssige position på den internationale arena i forhold til Arktis. I 2017 vil FAF bl.a. fokusere

på, hvorledes forummet kan bidrage til Arktis Råd-aftalen samt initiativerne i handlingsplanen for Uddannelses og Forskningsministeriet Strategi om Forskning og Uddannelse vedrørende Arktis. FAF's mandat blev i maj 2017 forlænget for en femårig periode. Som opfølgning på den strategiske sigtelinje om at markere Danmark som en vigtig international partner inden for forskning og udvikling arrangerer Uddannelses- og Forskningsministeriet sammen med FAF en plenumsession på den store internationale konference Arctic Circle, der finder sted i Island i efteråret 2017. Plenumsessionen vil sætte fokus på, hvordan forskning kan bidrage til en bæredygtig udvikling af de arktiske samfund. Desuden vil man arbejde med temaer som datadeling og åbenhed om data samt forskningsinfrastruktur.

Arktisk Universitet (UArctic) er et internationalt samarbejde mellem universiteter m.fl. i den arktiske region, der i 2016 har modtaget 3 mio. kr. fra finansloven. Bevillingen går dels til UArctics mobilitetsprogram for studerende, forskere og undervisere, dels til konkrete projekter, som er udvalgt blandt forslag fra rigsfællesskabets medlemmer i UArctic. Uddannelses- og Forskningsministeriet gennemførte i 2016 en evaluering af bevillingen til UArctic med henblik på at kvalitetssikre de udbudte virkemidler. Evalueringen har vist, at projektbevillingerne gennem støtte til udviklingen af nye ideer, projekter i samarbejde med nye og kendte partnere samt hurtigere implementering af relevante projekter, har haft en effekt for de arktiske forsknings- og uddannelsesmiljøer.

Evalueringen kom med en række anbefalinger til forbedringer i forhold til uddelingen af midlerne, som Styrelsen for Forskning og Uddannelse har arbejdet med at implementere i 2017. Især har der været fokus på at få større kvalitet i projekterne gennem øget konkurrence om midlerne samt bedre mulighed for implementering ved en forlængelse af bevillingsperioden. Sidst, men ikke mindst, er der lavet en ny aftale med UArctic-sekretariatet om en mere detaljeret afrapportering af den samlede bevilling.

Erhvervssamarbejde og handel

Kongeriget arktiske strategi har haft som én af sine målsætninger at bidrage til at styrke den økonomiske udvikling og integrationen af Arktis og Nordatlanten i international handel. Udfordringerne er mange: finansiering af erhvervsprojekter, små hjemmemarkeder, store afstande – internt i regionen og til de vigtigste eksportmarkeder – manglende integration i internationale handelsaftaler mv.

I 2015 afgang en fælles dansk-grønlandsk arbejdsgruppe sin rapport »Fremme af kommercielt erhvervssamarbejde mel-

lem Grønland og Danmark«. Erhvervsrapporten og dens anbefalinger er fortsat aktuelle og en central del af regeringens initiativer i forhold til at styrke dansk-grønlandsk erhvervs-samarbejde. En af rapportens anbefalinger går på, at Grønland og Danmark skal samarbejde om virksomhedsregistreringen med henblik på at give mulighed for at grønlandske virksomheder kan indberette digitalt til danske myndigheder. På baggrund heraf har det grønlandske selvstyre vedtaget inatsisartutlov om registrering i Det Centrale Virksomhedsregister (CVR) med virkning 1. januar 2018, ligesom der er iværksat et samarbejde om registrering af grønlandske juridiske enheder og underliggende produktionsenheder i CVR.

Integrationen i international handel kræver tættest mulig tilpasning til internationale handelsregler og forpligtelser, herunder især WTO-regler. Strategien sigter endvidere mod at bevare – og så vidt muligt – udvide præference-adgangen for varer for Grønland og Færøerne til EU og tredjelande, herunder ved indgåelse af aftaler om gensidig frihandel mellem henholdsvis Grønland og Færøerne – og tredjelande. Færøerne og Grønland har særligt en interesse i at styrke og udvikle handelssamarbejdet med tredjelande på fiskeriområdet. Det gælder i forhold til EU og tredjelande som EU, og dermed Danmark, har frihandelsaftaler med, ligesom det gælder andre relevante markeder. Mens Danmark er en del af EU's toldområde, er Færøerne og Grønland særskilte toldområder inden for Kongeriget. Arbejdet med at indgå handelsaftaler vil derfor i høj grad skulle drives af relevante myndigheder i Færøerne og Grønland med Danmark (Udenrigsministeriet) som aktiv medspiller. Derfor er der løbende dialog mellem henholdsvis Danmark og Færøerne og Danmark og Grønland om dansk bistand ifm. indsatser, der kan forbedre markedsadgangen til vigtige eksportmarkeder. Færøerne har med bistand fra Udenrigsministeriet fortsat arbejdet med indgåelse af flere frihandelsaftaler, herunder med Sydkorea og Kina, som skal sikre Færøerne større eksport af især laks og pelagiske fisk. Færøerne er i dialog med Kommissionen om en mulig modernisering af den eksisterende handelsaftale med EU. Fra dansk side har man over for EU støttet Færøernes ønsker herom.

Hermed slutter redegørelsen.